

“กุกุ”
ที่พบจากเมืองโบราณอู่ทอง

การประดับ “กุฑู” หรือลวดลายวงโค้งขนาดเล็กที่ส่วนชายคาของอาคาร ด้านหน้าถ้ำอชันตาที่ ๑๙
ศิลปะอินเดียสมัยหลังคุปตะ พุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๒ (ประมาณ ๑,๔๐๐ - ๑,๕๐๐ ปีมาแล้ว)

กุกุ หรือวงโค้งรูปเกือกม้า
ขนาดเล็ก ภายในมีใบหน้าบุคคล
จากกลุ่มโบราณสถานสมโบร์ไพรกุก
ศิลปะเขมรสมัยก่อนเมืองพระนคร
ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒
(ประมาณ ๑,๔๐๐ ปีมาแล้ว)

ถ้ำภาชา (Bhaja Caves) พุทธสถานที่เป็นถ้ำ
ขุดเจาะเข้าไปในภูเขา เลียนแบบสถาปัตยกรรม
เครื่องไม้ อายุรราวพุทธศตวรรษที่ ๕
(ประมาณ ๒,๑๐๐ ปีมาแล้ว)
ศิลปะอินเดียสมัยโบราณ

ที่มา: ห้องสมุด ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้า
สุภัทรดิศ ดิศกุล มหาวิทยาลัยศิลปากร

กุฑู เป็นคำที่มาจากอินเดียใต้ในภาษาทมิฬ เป็นชื่อเรียกกลวดลายที่ใช้ประดับ
สถาปัตยกรรมอินเดียสมัยคุปตะและสมัยหลังคุปตะ (พุทธศตวรรษที่ ๙ - ๑๓ หรือเมื่อ
ประมาณ ๑,๓๐๐ - ๑,๗๐๐ ปีมาแล้ว) ลักษณะเป็นวงโค้งรูปเกือกม้า มีใบหน้าบุคคล
โผล่ออกจากวงโค้ง คล้ายกับการทำซุ้มหน้าต่าง ในประเทศอินเดียใช้ประดับ
สถาปัตยกรรมส่วนที่เป็นชายคาของอาคาร โดยมีต้นแบบมาจากช่องวงโค้งรูปเกือกม้า
ขนาดใหญ่ที่ประดับหน้าถ้ำศาสนสถานซึ่งเป็นถ้ำที่ขุดเข้าไปในภูเขาในสมัยอินเดียโบราณ

กุกุ พบจากเมืองโบราณอู่ทอง

(จัดแสดง ณ ห้องบรรพชนคนอู่ทอง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อู่ทอง)

ลวดลายประดับสถาปัตยกรรมรูปกุกุ หรือช่มหน้าต่าง ดินเผา มีรูปบุคคลอยู่ด้านในวงโค้ง พบในบริเวณเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สันนิษฐานว่าใช้ประดับบนชั้นหลังคาแต่ละชั้น เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นวิมานของเหล่าเทพต่าง ๆ สำหรับบุคคลซึ่งน่าจะหมายถึงเทพ หรือเทวดา ภายในหน้าต่างจำลองนี้ ทำผมเป็นลอน แยกออกเป็นสองข้าง เก้าจุกด้านบนสวมตุ้มหูทรงกลม ใบหน้าบุคคลดังกล่าวแสดงถึงอิทธิพลช่างพื้นเมืองที่ผสมผสานเข้ากับศิลปะอินเดียอันเป็นแม่แบบ กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๔ (ประมาณ ๑,๒๐๐ - ๑,๔๐๐ ปีมาแล้ว)

ลวดลายวงโค้งหรือซุ้มหน้าต่าง ภายในซุ้มปราภวใบหน้าบุคคล (กุกุ) ทำด้วยหินทราย
โบราณสถานดงเมืองเตย อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ศิลปะเขมรสมัยก่อนเมืองพระนคร
กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ (ประมาณ ๑,๔๐๐ ปีมาแล้ว)

(ปัจจุบันเก็บรักษา ณ อาคารภายในโบราณสถานดงเมืองเตย จังหวัดยโสธร)

กุชดู ทำด้วยหิน พบจากโบราณสถานวัดเขาน้อย อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓ - ๑๔ (๑,๒๐๐ - ๑,๓๐๐ ปีมาแล้ว)
(จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา)

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. โบราณคดีเมืองอุททอง. สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๒
สุพรรณบุรี กรมศิลปากร จัดพิมพ์, ๒๕๔๕.

กรมศิลปากร. นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สงขลา. กรุงเทพฯ : สำนักโบราณคดีและ
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๔๓.

สมเดช สีสามโนธรรม. “การศึกษาการพัฒนากาการของชุมชนเมืองโบราณดงเมืองเตย
บ้านสงเป็อย ตำบลสงเป็อย อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร.” สารนิพนธ์\
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี)
ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๘.

สุภัทรดิศ ดิศกุล. ศิลปะอินเดียน. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : องค์การค้าคุรุสภา, ๒๕๔๕.

อมรา ศรีสุชาติ. ศรีวิชัยในสุวรรณทวีป. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๕๗.